

Suomi auta yrittäjää – autat itseäsi

Suomen Akilleen kantapää on oletusasetus, että työnantaja riistää työntekijää ja että työntekijöitä pitää siksi suojella lähes kaikissa tilanteissa. Monet päätökset heijastavat tätä asennetta. Se on kuin osa maan DNA:ta. Siksi sitä on syytä tarkastella rehellisesti: viekö tämä ajattelutapa meitä oikeaan vai väärään suuntaan?

Kun jossain Afrikan maassa tyrannihallinto tekee päätöksen tilanteessa, jossa kansan etu on ristiriidassa hallitsijoiden edun kanssa, päätös tehdään lähes aina kansaa vastaan. 1900-luvun Yhdysvalloissa päätöksiä tehtiin pitkälti niin, että yrittäjät ja yritykset hyötyivät niistä enemmän. 1900-luvun loppupuolelta lähtien pöytä kääntyi, ja monissa ratkaisuisa painopiste siirtyi työntekijöiden etuihin – usein yrittäjiä tai rikkaita vastaan.

Poliittisen mallin suuri ongelma on joko–tai-ajattelu: ollaan vuoroin “kansan puolella” ja vuoroin “yrittäjien puolella”, vallassa olevan puolueen mukaan. Tällaisella heiluriliikkeellä maan johtamisesta tulee sekavaa ja lyhytjänteistä.

UAD-mallissa tavoitteena on ottaa kaikkien edut huomioon mahdollisimman tasapuolisesti. Kun päätöksiä tehdään järkeä käyttäen, yritysten tukeminen ei ole pois kansalaisilta – ja päinvastoin. On täysin mahdollista tehdä ratkaisuja, joista kaikki hyötyvät. Kun päätökset tehdään ilman politiikan ja sidosryhmien painetta, tuloksena on parempia ratkaisuja kuin nykyiset vesitetyt kompromissit.

PK-yritysten pelastaminen

Liian moni pk-yritys lopettaa, vaikka sillä olisi edellytykset jatkaa. Tarvitsemme kansallisen ohjelman, jonka avulla elinkelpoiset yritykset saadaan jatkamaan toimintaansa. Pienten

perheyrittäjien, maatalojen ja yksinyrittäjien omistajanvaihdos – myynti tai sukupolvenvaihdos – on tehty tarpeettoman vaikeaksi. Tämä on korjattava niin, että uuden sukupolven tai uusien omistajien on helppo jatkaa yrittämistä.

Jos yritys tuo elannon edes yhdelle ihmiselle, se on usein pelastamisen arvoinen. Valtiolta voisi myöntää omistajanvaihdoksiin kevyttä starttirahaa, edullista lainaa ja käytännön tukea, jotta yritystoiminnan jatkaminen olisi aidosti mahdollista.

Suomen Omistajanvaihdosseura kirjoitti vuonna 2014, että liian korkea hintapyyntö, rahoitus ja liian myöhäinen ajankohta ovat yleisimmät syyt, miksi yrityskauppa jää toteutumatta. Suomessa tehdään vuosittain vain pari tuhatta pk-yrityskauppaa, vaikka tarve olisi ikääntymisen vuoksi moninkertainen.

Kaikkia yrityksiä ei pidä pelastaa, mutta esimerkiksi yrittäjän eläköityminen ei saisi olla syy yrityksen kuolemalle. Uusi, innostunut omistaja voi tuoda yritykseen uutta elinvoimaa ja saada asiakkaat palaamaan. Yrityksen jatkaminen on monesti helpompaa olemassa olevan rungon varaan kuin täysin tyhjästä aloittaminen.

Työnantaja ei ole vihollinen

Meidän on ymmärrettävä, että työnantaja tekee juuri sitä, mitä sana tarkoittaa: hän antaa muille mahdollisuuden tehdä työtä. Ilman työnantajia ei ole työpaikkoja. Siksi työnantajia ja yrittäjiä on tuettava kaikin mahdollisin tavoin.

Olemme menettäneet tuhansia työpaikkoja, ja vauhti kiihtyy. Poliitikot pitävät puheita, mutta käytännön tasolla mikään ei muutu. Apua annetaan pinnallisesti – ja joskus jopa haitallisesti. Usein se on vain ”otetaan yhdeltä ja annetaan toiselle” tai jokin hätäinen veronhuojennus.

Yritysten ja valtion suhde – tuet, verot, lait, määräykset ja säännöt – on mietittävä kokonaan uudelleen. Jos uudistukset tehdään kokonaisvaltaisesti, merkittävin apu yrityksille voi tulla nimenomaan lakien ja sääntöjen järjeistämistä, ei pelkistä verohelpotuksista. Vanha kaava ei enää toimi.

Yrittämisen todellinen vaikeus

Kun yrityksiä ja yrittäjien voittoja arvostellaan, unohtuu helposti muutama perusasia: yrityksen perustaminen on vaikeaa ja kallista. Yrityksen saaminen kannattavaksi vie usein vuosia ja vaatii omistajilta henkisiä, taloudellisia ja fyysisiä uhrauksia. Lisäksi on valtava määrä yrityksiä, jotka kitkuttavat kannattavuuden rajalla – ja niitä, jotka lopulta kaatuvat. Jokaisen konkurssin takana on yleensä vuosien raskas taistelu yrityksen pelastamiseksi. Moni yrittäjä on menettänyt talonsa, omaisuutensa – ja pahimmillaan myös toivonsa.

Taloussanomat kirjoitti kesällä 2015 Suomen Yrittäjien selvityksestä: lähes kaksi kolmasosaa yrittäjistä ansaitsi alle keskipalkan vuonna 2013. Samassa yhteydessä arvioitiin myös, että yrittäjän veroaste voi olla useita prosenttiyksikköjä korkeampi kuin samatuloisella palkansaajalla, kun huomioidaan verot ja pakolliset vakuutusmaksut.

En tunne selvityksen yksityiskohtia, mutta kokonaiskuva on selvä: yrittäjyyttä ei kannata kadehtia. Se on usein kovaa työtä, jossa vastuu ja riski ovat poikkeuksellisen suuret.

On syytä muistaa tämä, kun seuraavan kerran mollaamme yrittäjiä. Jos yrittäjyydellä rikastuminen olisi helppoa, kaikki olisivat rikkaita yrittäjiä. Jos joku riskeeraa koko elämänsä perustamalla yrityksen ja onnistuu, eikö hänelle pitä myös suoda onnistumisen hedelmät?

Hätäapu yrityksille

Tarvitsemme järjestelmän, jolla voidaan auttaa tilapäisesti polvillaan olevia yrityksiä. Avun ei tarvitse olla vain rahaa. Esimerkiksi eläkkeellä olevat yrittäjät tai kokeneet liikkeenjohtajat voisivat toimia tukena ja neuvonantajina.

Kun elämäntyö on kaatumassa ja talo sekä auto ovat lähdössä alta, moni yrittäjä on kuin kauris ajovaloissa: shokissa, eikä kykene ajattelemaan rationaalisesti. Ulkopuolinen tuki voi tuoda selkeyttä ja auttaa katkaisemaan tuhon kierteen.

Konkurssin partaalle ajaututaan usein vähitellen. Joskus syy on suhdanteissa, joille ei voi mitään. Mutta usein taustalla on myös yrittäjän uupumus: jatkuva stressi, masennus, sairaus, avioero, alkoholisoituminen tai muu elämäntilanne, joka syö voimat. Silloin jokainen päivä muuttuu ongelmasta toiseen taisteluksi.

Siksi työyhteisön, perheen ja yhteiskunnan tulisi osoittaa enemmän empatiaa yrittäjää kohtaan. Pilkkaamme heikkoutta liian helposti. Jos emme salli heikkoutta muille, emme salli sitä itsellemmekään.

PK-yritysten merkitys ja pelko palkata

Talouselämä kirjoitti Etlan havainnoista: Suomen viennin pohja on kapea, ja suuri osa viennistä on harvojen suuryritysten varassa. Samalla teollisuuden osuus kansantuotteesta on laskenut ja tehdasteollisuuden pääomakanta supistunut. Tämä rapauttaa hyvinvointiyhteiskunnan pohjaa.

Juuri siksi meidän on luotava uudenlaisia menetelmiä pk-yrittäjien auttamiseksi. Pienyrittäjä ei uskalla palkata työntekijöitä, koska jos suhdanteet muuttuvat, palkatuista on vaikea päästä eroon. Jokainen työntekijä tuo myös byrokratiaa, lakiviidakkoa, uusia veroja ja sosiaalikuluja. Yksin sinnittely on usein helpompaa kuin kasvaminen.

Jos näitä esteitä helpotettaisiin nopeasti, pk-yritykset voisivat työllistää enemmän. Monissa yrittäjäystävällisissä maissa pienyrittäjien rooli työllistäjänä on selvästi suurempi kuin meillä.

Yrittäjyyden tukeminen ja byrokratian purku

Olemme kaikki kuulleet tarinoita järjettömästä byrokratiasta, jota yrittäjät kohtaavat. Suomen yritys-DNA:n toinen ongelma on se, että virkamiesten oletusasetus on liian usein yrittäjyyttä vastaan.

Yrittäminen on tehtävä helpoksi ja vapaaksi. Uuden yrityksen aloittaminen on jo itsessään valtava ponnistus. Esimerkiksi ravintolayrittäjyydestä haaveilevat luopuvat usein jo ennen aloitusta, kun he kuulevat, millaisen byrokratian läpi on kuljettava. Jos yrityksen perustaminen olisi nopeampaa, halvempaa ja yksinkertaisempaa, useampi kokeilisi – ja osa onnistuisi. Näin syntyisi työpaikkoja.

Myös kaavoitus voi jarruttaa yritystoimintaa. Talouselämä viittasi Keskuskauppakamarin näkemykseen, jonka mukaan toimimaton kaavoitus on yksi tehokkaimmista yritystoiminnan esteistä Suomessa: päällekkäisyys, ristiriitaisuus ja hitaus aiheuttavat kustannuksia ja hidastavat investointeja.

Tällaiset jarrut on poistettava. Lakeja ja sääntöjä sovellettaessa on katsottava kokonaisuutta ja joustettava tarpeen mukaan.

Valtiovalta tarvitsee käytännön osaajia

Yrittäjyyttä ja maanviljelyä koskevia lakeja valmistellaan komiteoissa, joissa istuu usein ihmisiä, joilla ei ole käytännön kokemusta näistä toimialoista. Hyvä tahto ei riitä, jos ymmärrystä arjesta ei ole. Byrokraatit ajattelevat helposti teorian kautta, mutta käytäntö toimii eri tavalla.

Jokainen hallitus lupaa auttaa yrittäjiä, mutta tekee harvoin käytännöllisiä päätöksiä, jotka näkyvät yrittäjän arjessa. Meidän on ymmärrettävä, että laskut maksaa lopulta yritystoiminta ja vienti. Jos yrityksiä ei auteta, loputkin työpaikat katoavat.

Yrittäjän vastuu

Myös yrittäjillä on vastuu Suomen tulevaisuudesta. Jos yritys on saanut yhteiskunnalta tukea tai verohelpotuksia, on perusteltua pohtia, onko eettisesti oikein siirtää toiminta ulkomaille puhtaasti suurempien voittojen vuoksi. Juuri nyt meillä ei ole varaa menettää yhtäkään yritystä.

Jos suomalaiset työntekijät kävisivät laajasti töissä naapurimaissa paremman palkan perässä, Suomeen syntyisi työvoimapula ja yritykset näivettyisivät. Sama logiikka pätee yritysten

ulkoistamiseen: se heikentää veropohjaa, työllisyyttä ja koko hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusta.

Tietenkin joskus ulkomaille laajentaminen on välttämätöntä. Mutta usein taustalla on myös ego ja kasvun pakko: "sitten kun firmalla on 500 työntekijää, olen onnistunut." Kasvu voi kuitenkin olla myös laatua, kannattavuutta ja fiksumpaa toimintaa – ei vain kokoa.

On muitakin tapoja parantaa tuottavuutta kuin muuttaa ulkomaille. Neuvottelu alihankkijoiden, toimittajien, työntekijöiden ja liittojen kanssa voi tuoda ratkaisuja. Jos kaikki joustavat hieman, voidaan välttää suurempi vahinko.

Äänestä kukkarollasi

Taloussanomat kertoi esimerkistä, jossa suomalainen panimo perustettiin Tallinnaan yrityksen näkökulmasta helpomman verotuksen ja toimintaympäristön vuoksi. Yrittäjän kannalta ratkaisu voi olla ymmärrettävä, mutta jos kaikki yritykset lähtevät, kohta ei kenelläkään ole varaa ostaa mitään – ei Suomesta eikä Virosta.

Kuluttaja voi vaikuttaa. Jos yritys siirtää palveluja ulkomaille pelkkää kustannusetua tavoitellen, me voimme vastata valinnoillamme. Meillä on enemmän valtaa kuin ymmärrämme, mutta liian usein jäämme sohvalle kiroilemaan ja jatkamme silti entiseen tapaan.

Äänestä äänelläsi, käytökselläsi ja kulutuksellasi niin, että se tuntuu.

Yhteenveto

Tuntuu kuin Suomessa olisi käynnissä jonkinlainen "Suomen tuhoamiskilpailu". Valtiovalta, ammattiliitot, yrittäjät ja kansalaiset hankaloittavat kukin omalla tavallaan maan menestystä – kuin hölmöläiset konsanaan.

Jos yritysten tuottavuus paranisi järkevämmillä laeilla ja säännöillä, yrittäjät – joista suuri osa on yhä rehellisiä – maksaisivat mielellään kohtuulliset verot, hyvät palkat ja investoisivat enemmän Suomeen. Samalla harmaa talous ja veroparatiisien käyttö vähenisivät automaattisesti.

Tukemalla yrittäjiä tuemme yhteiskuntaa – ja lopulta itseämme.

UAD-malli.org